

Huvudman

Tidaholms kommun
tidaholms.kommun@tidaholm.se

Beslut

Datum 2026-08-11

Dnr SI 2026:6745

Sida **1 (5)**

Ärendet

Tillsyn av Hellidsskolan 1 i Tidaholms kommun.

Beslut

Avstående från ingripande

Skolinspektionen avstår med stöd av 26 kap. 12 § p. 3 skollagen (2010:800) från att ingripa mot Tidaholms kommun avseende bristen rörande avgifter. Skolinspektionen avslutar därmed ärendet.

Beslutet om avstående från ingripande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Hellidsskolan 1 i Tidaholms kommun beträffande skolsituationen för elever. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Hellidsskolan 1 följer gällande bestämmelser om avgifter. Av den inkomna anonyma uppgiften framgår bland annat att elever i en klass i årskurs 9 genomfört en skolresa till Berlin vårterminen 2026, där alla elever var tvungna att betala 2 000 kr för att delta på resan.

Skolinspektionen har inhämtat ett skriftligt yttrande från Tidaholms kommun som efter begäran kompletterats. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Avstående från ingripande

Avgifter

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens yttrande framgår bland annat att elever i en klass i årskurs 9 vid Hellidsskolan 1 genomförde en skolresa till Berlin under tiden mellan den 21 och den 24 maj 2026. Skolresan varade under två skoldagar och två helgdagar. Två lärare var med på resan. Resan är inte en återkommande del av undervisningen för elever i årskurs 9, utan en engångsföreteelse för just denna klass. Eleverna initierade resan, tillsammans med föräldrar och lärare, och samlade ihop största delen av kostnaden för resan genom försäljning. De pengar som gemensamt samlats in täckte dock inte kostnaderna för resan. Då beslutades att varje elev skulle betala 2000 kr för skolresan. Gruppen som ansvarade för planering av resan skickade ut information den 8 april 2026 till alla föräldrar om att elevernas försäljning inte skulle täcka kostnaderna för resan. I informationen, som Skolinspektionen fått del av, anges bland annat att varje elev behöver betala in 2000 kr till klasskassan senast den 1 maj för att resan ska kunna genomföras. Vidare anges att om föräldrarna inte har möjlighet att betala 2000 kr så ska de kontakta mentorerna. Av huvudmannens yttrande framgår att skolan hade för avsikt att stötta med ytterligare pengar om någon inte hade möjlighet att betala och att avgiften var frivillig. Tre elever i klassen följde inte med på skolresan. Dessa elever skulle under aktuella dagar gå i en annan klass och på lärares schema.

Rättslig reglering

I skollagen definieras utbildning som verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter. (1 kap. 3 § skollagen)

I skollagen anges att alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag. (1 kap. 8 § skollagen)

Av skollagen framgår att utbildningen i grundskolan ska vara avgiftsfri. (10 kap. 10 § skollagen)

Av skollagen framgår att det trots 10 kap. 10 § skollagen får förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. I samband med skolresor och liknande aktiviteter får det, trots övriga bestämmelser i denna lag, i enstaka fall under ett läsår förekomma

kostnader som ersätts av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever. Ersättningen får inte överstiga huvudmannens självkostnad för att eleven deltar i aktiviteten. (10 kap. 11 § skollagen)

I förarbetena till skollagen anges bland annat följande om avgifter i grundskolan. I dagens skollag finns en möjlighet för skolan att ha enstaka inslag i verksamheten som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Härmed avses enligt förarbetena främst kostnader för en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel, en mindre entréavgift till ett museum eller liknande. En enstaka färdbiljett eller ett inträde kanske inte i sig är en betungande utgift. Om kostnaden är regelbundet återkommande kan den sammanlagt dock bli påfrestande för ett hushåll med svag ekonomi. Det krävs således att skolan noga överväger när och hur ofta denna möjlighet ska utnyttjas. Regeringen föreslår att dagens bestämmelse ska kvarstå.

Regeringen anser att skolresor och utflykter sedan länge är en naturlig del av utbildningen och ger många gånger värdefulla kunskaper, erfarenheter och upplevelser för eleverna. Utgångspunkten måste dock vara att finansieringen av skolresor ska ske genom kommunala medel eller genom att elever helt frivilligt samlar in pengar till kostnaden om resan innebär mer än en obetydlig kostnad, som till exempel en färdbiljett med allmänna kommunikationsmedel. Det bör dock förtydligas att det inte är förbjudet att låta kostnader för skolresor, utflykter eller liknande aktiviteter ersättas av vårdnadshavare på frivillig väg. Sådana aktiviteter ska vara öppna för alla elever, oavsett om en elevs vårdnadshavare väljer att bidra eller inte. Med hänsyn härtill och i enlighet med dagens praxis är det därför inte godtagbart att skolan erbjuder en kostnadsfri alternativ verksamhet för de elever vars vårdnadshavare inte vill betala dessa aktiviteter. Är den kostnadsbelagda aktiviteten att betrakta som en del av utbildningen ska alla elever få delta. I linje med detta resonemang gäller också att om elever på en skola gemensamt genomför en aktivitet för att samla in pengar till en skolresa eller liknande, som är en del av utbildningen, får det inte förekomma någon koppling mellan hur mycket en enskild elev bidrar med och elevens möjligheter att få delta i aktiviteten. Bidraget från vårdnadshavare måste både vara och framstå som helt frivilligt. Ersättningen från elevens vårdnadshavare får i enlighet med kommunallagens bestämmelser inte heller överstiga huvudmannens självkostnad för aktiviteten. (prop. 2009/10:165 s. 373 ff.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Tidaholms kommun inte uppfyller författningarnas krav när det gäller att utbildningen ska vara avgiftsfri.

Av utredningen i ärendet framgår att eleverna i en klass i årskurs 9 vid Hellidskolan 1 genomförde en skolresa till Berlin. Huvudmannen har anfört

att resan varade mellan den 21 maj 2026 och den 24 maj 2026, under två skoldagar och två helgdagar, samt att två lärare följde med på resan. Av huvudmannens yttrande framgår att de tre elever som inte följde med i stället fick undervisning i skolan. Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av ovanstående att resan i årskurs 9 får anses vara en del av utbildningen. Vidare framgår att föräldrarna informerades den 8 april 2026 om att det saknades medel för att genomföra resan och att en avgift om 2000 kr skulle betalas av föräldrar för varje elev. Skolinspektionen konstaterar därmed att det är ostridigt i ärendet att den aktuella resan var förenad med en kostnad om 2000 kr per elev. Skolinspektionen bedömer att detta inte är en obetydlig kostnad.

Huvudmannen har anfört att de pengar som klassen samlat in skulle gå till resan och att det fanns möjlighet för föräldrar att vända sig till mentorerna för eventuellt ytterligare medel till resan. Skolinspektionen anser att informationen till föräldrarna, såsom den formulerats, inte är tillräckligt tydlig för att det ska framstå som frivilligt att betala avgiften om 2000 kr. Det anges inte i informationen att avgiften är frivillig eller att skolan ska täcka kostnader för elever som inte betalar avgiften. Tvärt emot anges i informationen, vilket bekräftas av huvudmannen, att alla elever behövde betala 2000 kr för att resan skulle kunna genomföras. Skolinspektionen anser därmed att huvudmannen inte säkerställt att alla berörda elever givits möjlighet att följa med på resan och att skolans tillvägagångssätt medfört att elever kunnat exkluderas från resan av kostnadsskäl. Vad huvudmannen uppgett till Skolinspektionen om att skolan skulle kunna stötta med ytterligare medel för de fall föräldrar kontaktade mentorerna, föranleder inte Skolinspektionen att göra en annan bedömning. Skolinspektionen bedömer därmed att Tidaholms kommun inte har följt skollagens bestämmelser om en avgiftsfri utbildning.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 12 § skollagen avstå från att ingripa om en överträdelse är ringa (p. 1), den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse (p. 2), eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande (p. 3). Tidaholms kommuns verksamhet vid Hellidsskolan 1 uppfyller inte författningarnas krav vad gäller avgifter. Skolinspektionen bedömer att det finns särskilda skäl att avstå från att ingripa. Denna bedömning görs mot bakgrund av att tiden för skolresan passerats och att denna resa endast var en engångsföreteelse och således ingen återkommande resa som skolan anordnar.

På Skolinspektionens vägnar

X Christina Hjalmarsson

Beslutsfattare
Signerat av: Christina Hjalmarsson

X Annette Schulze

Föredragande
Signerat av: Annette Schulze